

Govor u audio-vizuelno-globalno-strukturalnoj metodi

Guberina, Petar

Other document types / Ostale vrste dokumenata

Publication year / Godina izdavanja: **1999**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:257:050467>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-21**

Repository / Repozitorij:

[SUVAG Polyclinic Repository](#)

PETAR GUBERINA

**GOVOR U AUDIO-VIZUELNO-
GLOBALNO-STRUKTURALNOJ METODI**

Poliklinika SUVAG, Zagreb

Le Français dans le monde
(posvećeno Georgesu Gougenheimu)

Mars. 1974.

Francuski u svijetu
Posvećeno Georgesu Gougenheimu

Prijevod s francuskog jezika
Centar SUVAG, Zagreb,
1975.

Pretisak
Poliklinika SUVAG, Zagreb,
1999.

Od časa kada se pokazuje sistem, organizacija jezika, potrebno je odmah uplesti supstanciju. Misao pretpostavlja čitav kompleks neuroloških aktivnosti koje uključuju mišićne aktivnosti. Ja li ta misao unutarnja ili vanjska, malo je važno u principu; postoje samo razlike u stupnjevima neurološke i mišićne aktivnosti. U stvari, čitavo naše tijelo sudjeluje kod svakog rađanja misli: njen je izraz upravo istovremenost, pratnja i posljedica potpunog zalaganja /angažmana/ našeg tijela, našeg organizma u bilo kojoj realizaciji jezika.¹

Ako bi “jezik” trebao biti samo popis fonoloških, leksikoloških, morfoloških formi i sintaktičkih formula, tada se ne bi mogla upotrijebiti riječ “jezik”: takav popis ne bi dozvolio da se ostvari bilo koji čin misli ili govora. Takav jedan popis /repertoar/ još bi manje mogao činiti društvenu pojavu koja pretpostavlja dijalog, međuljudsko djelovanje, ljudske znakove koji su uklopljeni u mnogostrukost različitih izgovora glasova, u intonacije i ritmove što izražavaju logičke i afektivne vrednote. Sistem koji bi bio samo repertoar /popis/, bez sadržine, i koji ne bi dozvolio bezbrojne fonetske realizacije, naročito intonacijske, ne bi nikad mogao biti izvor individualne primjene “jezika”, sporazumijevanja jezikom.

S druge strane “govor” kako ga shvaćaju mnogi lingvisti /jezik-društven, govor-individualan/ ne može biti individualna pojava, jer individualna primjena jezika pretpostavlja dijalog, dakle, društveni događaj. Govor, odnosi li se na individualnu primjenu jezika, nužno je društveni čin, /nismo prvi koji to kažu/.

Inače, ne bi bilo razumijevanja, ne bi bilo komunikacije.

Ljudsko sporazumijevanje prirodnim jezicima vrlo je staro. No, u najstarijim poznatim tragovima lingvističke komunikacije, kada se radi o vrlo arhaičnim ili o izoliranim jezicima, vidimo da izraz uvijek nestaje uz pomoć cjelina, struktura, kao kombinacija fonema, morfema, intonacija i gesta.²

Konstrukcija kao “Kiši, ne izlazim” /u prisustvu kiše/, ostvarljiva u bilo kojem jeziku, jest posljedična. Ona je to kroz situaciju, kroz intonaciju, kroz pauzu između dvije rečenice, i kroz geste. Bilo da je slušamo ili čitamo, možemo je shvatiti samo na taj način. Usporedimo li ove dvije rečenice: “Trčao je i pao je” i “Trčao je i nije pao”, vidimo da veznik “i” uvodi prvi

¹ Dijete stiče /usvaja/ govor kroz svoj motorički razvoj. Ono počinje govoriti u pravom smislu komunikacije /izraz i značenje/ kada se uspravi /kada počinje stajati/. U rehabilitaciji gluhih i nagluhih verbalna metoda koristi, s uspjehom, tjelesne pokrete za izazivanje glasova, slogova, riječi, rečenica i rečeničnih skupova, sve to u značenjskom kontekstu.

² Gesta i mimika ne ograničavaju se samo na pokrete ruku i glave; nego i na sve one vrlo fine mišićne igre /naročito lica/ koje otkrivaju jačinu izražaja, afektivnost i značenjske vrednote /intelektualne, socijalne ili afektivne/ što iz njih proizlaze.

puta u uzročnu rečenicu, a drugi put u posljedičnu. Sve ovo lagano slijedimo i razumijemo jer situacije i intonacije podrazumijevaju, izražavaju u jednom slučaju uzročni, a u drugom posljedični odnos. Čini nam se da je nemoguće proučavati ljudski izraz u obliku prirodnih jezika ako ne proučavamo skup oblika i njihovih struktura koje se ostvaruju bez greške u svakoj organizaciji ili primjeni jezika.

Intonacijski i gestovni sadržaj prepliću se, naime, u onome što bismo mogli nazvati zajedničkom bazom svakog jezika kao i u svakoj individualnoj primjeni nekog jezika.

Govorni jezik doista najbolje predstavlja sve načine ljudskog izraza /intelektualni, socijalni i afektivni/, koji čine dio nekog lingvističkog sistema. No izraz “govorni jezik” može lako naputiti na misao o govoru nehajnom, pomalo dijalektalnom, a to ne odgovara onom što ovdje podrazumijevamo pod nazivom “govorni jezik”: on naime, gotovo automatski priziva jedan drugi naziv – “pisani jezik”, koji se odnosi na pismenu aktivnost /npr./ i na literaturu.

Zato bi predložili riječ “govor” da izrazimo bit i načine svake komunikacije prirodnim jezicima.³

Ta nas riječ podsjeća da je svaki jezik prije svega govorni /govoren/, dakle da je govor. Sistem jezika izgrađuje se preko jezika koji se govori, preko govora. Svi jezični načini /postupci/ nalaze se ipso facto u govoru, shvaćenom u smislu koji ovdje predlažemo.

Govor dakle predstavlja situacijski kontekst koji se izražava formalnim sistemom svojstvenim strukturi govora. Njegova funkcija je, prije svega, komunikacija. Tu komunikaciju možemo globalno shvatiti zahvaljujući organizaciji strukturalnih komponenata govora. Struktura je ostvarena “kada su elementi ujedinjeni u cjelinu koja kao cjelina ima izvjesna svojstva, i kada elementi potpuno ili djelomično ovise o tom karakteru cjeline” /vidi J. Paget;

Logika i ravnoteža, *Logique et équilibre* t. II. Paris P.U.F. 1957. p. 34/.

Struktura nije svrstavanje u hijerarhiju /kao što to lingvisti misle/, nego nova kvaliteta gdje izvjesni elementi dobivaju vrijednost koja proizlazi iz strukturalnog konteksta. Ako ovu misao primijenimo na normalnu strukturu govora koja je predstavljena rečenicom, možemo očekivati da će zvukovi, oblici, riječi poprimiti različite vrednote u različitim strukturalnim kontekstima.

³ Zadržat ćemo istu riječ za strukturu govora u pisanom jeziku i u literaturi. Ali u ovom se radu nećemo baviti tom temom.

Tako riječi u različitim rečenicama i kontekstima dobivaju značenje koje proizlazi iz strukture: zvukovi mijenjaju svoju supstanciju i značenje /naročito afektivno/ u funkciji struktura koje izražavaju različite stavove govornika, različite kontekste i situacije. Ritam i intonacija, uz gestu /tijelo/, čine bazu svake strukturacije govora i ostvaruju se globalno u rečenici, percipirani su globalno. Sve je u govoru strukturalno, sve je globalno, kako obzirom na razumijevanje govornih struktura, tako i s obzirom na vrijednost njihova oblika. Sve je dakle globalno-strukturalno.

Strukturalne komponente govora su:

1/ Leksikološki i gramatički sistem govora /gramatički u širem smislu: fonetski, morfološki i sintaktički/. Mi ih sve zajedno nazivamo također: leksikološka sredstva.

2/ Vrednote govornog jezika /intonacija, ritam, intenzitet, napetost, pauza, tempo rečenice, mimika, geste/. Nazivamo ih također: neleksikološkim sredstvima.

3/ Situacija i kontekst. Situacija ulazi isto tako u neleksikološka sredstva.

4/ Psihološki aspekti govora.

5/ Motivi osoba koje govore, gdje se naročito upliće afektivnost pri izradi oblika izražaja.

Struktura se manifestira /očituje/ u međuzavisnim dijelovima leksikoloških i neleksikoloških sredstava kada osoba koja govori spontano pribjegava govoru.⁴

Ovaj je, prije svega, ostvaren govornim jezikom koji posjeduje "in vivo" svoje strukturalne komponente, a posebno vrednote govornog jezika. Zato se, eto, struktura govora pojavljuje prije svega u djelovanju, u govornom činu, u govornom jeziku. To je neka vrsta neprestane strukturacije, dinamičke strukturacije. Tako možemo shvatiti povijesni razvoj govora i njegovu pojedinačnu primjenu, u svakodnevnoj komunikaciji kao i u literaturi.

Struktura govora osniva se na njegovom djelovanju, ona organizira svoje strukturalne komponente i nelinearni kompleks /cjelinu/. Komunicirajući koristimo se u isto vrijeme riječima i vrednotama govornog jezika /intonacijom itd./ što čini naš izraz nelinearnim, horizontalnim, već vertikalnim. Da bismo se izrazili, pribjegavamo u isto vrijeme, na istoj osi

⁴ Iz ovog se vidi da smo dakle od pojma "parole" Ferdinanda de Saussure-a, koji govor smatra individualnom pojavom. Mi smo, na izgled, pomiješali jezik i govor: jer govor nije samo individualna, nego u isto vrijeme individualna i društvena pojava (nisam prvi koji to kaže). Društveni događaj "jezik" dozvoljava komunikaciju, a ona je također individualni događaj ("jezik") formuliramo lični izraz. Mogli bismo uzeti naziv "jezik" umjesto termina "govor", ali tada "jezik" ne bi smio imati značenje koje mu je davao F. de Saussure. Taj bi naziv trebao sadržavati sve elemente koje pridajemo govoru.

leksikološkim i neleksikološkim sredstvima. To je zajedničko misaonim i afektivnim izrazima, i ovi potonji postaju izražajni /ekspresivni/ i vrlo bogati značenjem zahvaljujući naročito toj nelinearnosti ekspresije. Ta koincidencija funkcioniranja i strukture ima za posljedicu traženje optimalnih sredstava u cilju komunikacije.

To je razlog da strukturu govora shvaćamo kao strukturu optimalnog funkcioniranja, što se temelji na činjenici da je govor emitiran /odasan/ i percipiran /primljen/ u optimalnim oblicima.⁵

Vrednote govornog jezika /intonacija itd./ dozvoljavaju jednostavno eliminaciju većine riječi u govornom iskazu i percepcija sadržaja emisije time je skraćena. Usporedi: “Vrlo sam sretan što ste došli” s: “Koje li sreće!” i s: “Ah!” /uz intonaciju i geste koje izražavaju veliko veselje/.

Struktura govora koji se organizira djelujući tiče se, dakle, isto tako emisije kao i percepcije. Ta struktura, ili bolje reći ta strukturacija, to funkcioniranje izvanredno bogat sadržaj, prenesen na ograničen, ali optimalan način. Eliminacija je jedno od najčešćih sredstava. Diskontinuitet je dakle bitna oznaka fenomena govora i struktura govora pretpostavlja uvijek eliminacije.

To se objašnjava činjenicom što fizički stimulansi ne stižu u svojoj cjelokupnosti u korteks. Moderna neurofiziologija uči nas da svi neurološki putevi koji vode iz korteksa prema periferiji imaju inhibitornu funkciju. To znači da je fizički stimulans u svom usponu prema cerebralnom korteksu izložen raznim fazama čišćenja i eliminacije.

Naša osjetila djeluju također na način diskontinuiteta, eliminacija. Da bismo percipirali neki objekt, nije potrebno da vidimo sve elemente. Dovoljno je da uočimo formu. Da bi dobro čuli ne moramo percipirati sve frekvencije zvukova koji čine poruku. Možemo joj odstraniti dio i

⁵ Odašiljajući neki govorni iskaz, upotrebljavamo riječi i vrednote govornog jezika, pozivamo se na situaciju, a to čini našu ekspresiju posebno djelotvornom, ne samo s obzirom na transmisiju /prenošenje/, nego osobito s obzirom na percepciju. Emisija govora organizira se u sistem koji dopušta brzo i nenapeto slušanje poruka. Fonetske cjeline percipirane su selektivno, u diskontinuiranoj formi. Slušamo ih “fonološki”. Ono što je fonetsko u emisiji postaje fonološko u percepciji. Gramatički sistem olakšava percepciju govora je se slušač može “odmoriti” za vrijeme konzistentnih stimulansa /stalnih poticaja/ u gramatičkim formama. Jedna gramatička forma priziva drugu koja je automatska /nesvjesna/, dakle percipirana unaprijed. Vrijeme njihove fizičke realizacije u emisiji bit će za to vrijeme opuštanja, odmora za percepciju. Ova se tada može založiti više, u pogledu nove emisije. Fraze i klišeji donose iste časove opuštanja za percepciju. Čim je odslušan jedan dio, odmah je psihološki percipirana i cjelina /psihološko vrijeme nije, to vidimo, isto što i fizičko vrijeme/.

struktura tada ostaje u optimalnoj formi. Kad bismo slušali kontinuirano sve frekvencije nekog zvuka ne bismo ga uopće uspjeli identificirati: jedan “i” npr. sadrži istovremeno sve vokale: doista, ako filtriramo vokal “i” kroz oktavne filtre na širokom spektru frekvencija počevši od 75 Hz, čut ćemo svaki put drugi vokal. Iz toga možemo zaključiti da čak u transmisiji kroz direktni kanal naše slušanje djeluje jedino putem diskontinuiteta. A struktura je ipak uvijek realizirana: ona, dakle, nije sačinjena od svih elemenata, nego strukturom selekcije optimalnih elemenata koji su, uostalom, podložni evoluciji kao što nam to pokazuje lingvistička diahronija. Jedan dan vokal /a/ čuje se kao /ε/, ili /e/, /b/ kao /v/ itd.

Analogija postavlja slične probleme. To nije samo psihološki problem, a još manje problem lingvističke ekonomije. Prije svega to je problem strukture našeg slušanja. Psihološki problem može vrlo često biti prvi pokretač ali ako auditivna struktura ne dozvoljava nastajanje te analogijske forme, ona se neće ostvariti. Skup formi mora prije svega biti dobro percipiran jer bez toga govor ne može funkcionirati.

Dakle, za naše slušanje, ravnoteža tonaliteta je osnovni parametar, da opušteni, slijedimo govor. Uopće ne možemo zamisliti jezik koji bi imao samo visoke konsonante /s/, /z/, /c/, jer bi ljudi od 40 ili više godina teško slijedili razgovor na svom materinjem jeziku. Najprije gubimo osjetljivost za visoke frekvencije. Struktura emisija, kao i struktura percepcije mora se mijenjati tokom vremena jer se u prirodi sve mijenja, sve se mijenja i u onome što čovjek stvara ili prima. Da bi se zvukovi mogli promijeniti treba da svaki od njih sadrži, kao što smo već rekli više zvukova; konačna struktura svakog povijesnog razdoblja mora sadržavati takvu skupinu zvukova koja će zadržati ravnotežu između niskih, srednjih i visokih tonova. Evo zašto je, na primjer, u starofrancuskom veliki broj diftonga /koji imaju naročito niske i srednje tonalitete/ postojao zajedno s velikim brojem /s/ koji su se izgovarali /ʰs/ u pluralu i “s” u konjugaciji bili su u starofrancuskom izgovarani; a konsonant “s” je najviši konsonant/.

Ta struktura izgovora dozvoljavala je ravnotežu tonaliteta u slušanju. Diskontinuitet, izbor optimalnih elemenata za svaku epohu, stalni su dakle sastavni dijelovi govornih struktura. Ta struktura govora približava se koncepciji strukture prema teoriji forme koja je bliska mnogim psiholozima. Ona je, naprotiv, jako udaljena od koncepcije koju o tome imaju lingvisti strukturalisti. Ona nema baš ništa zajedničko sa strukturalističkim teorijama koje se odriču materije i sadržaja u jeziku. Ta je koncepcija također daleko od teorije Chomskog. Chomsky razlikuje – vrlo ispravno – dubinske i površinske strukture. Ista dubinska struktura može u sebi sadržavati mnogo površinskih. No situacije, bez govora, nema u njegovoj teoriji. Govor,

međutim, može funkcionirati samo ako te površinske strukture izražavaju različite situacije i raznolike afektivne vrijednosti, socijalne vrijednosti, koje u svojoj osnovi sadrže vrednote govornog jezika.

Chomsky je u principu došao do istog rezultata do kojeg je u svoje vrijeme došao i veliki francuski lingvist Ferdinand Brunot /vidi: *Pensée et la Langue*/. Ista misao, organizirana u određenoj formi, prije svega u rečenici, može poprimiti brojne različite oblike.⁶

No, ti razni oblici iste misli, u stvari, ne odgovaraju istom sadržaju, jer afektivne i socijalne vrijednosti, različite vrednote govornog jezika preinačuju stvarnu vrijednost komunikacije: mi iz njih crpimo informacije o stavovima čovjeka koji govori i o drugim sadržajima koji mogu biti mnogo važniji za komunikaciju od leksičkog sadržaja.

Sve ovo proističe iz činjenice da je govor situacijski sklop. Budući da je govor situacijska struktura, a njegovi realizatori ljudi, svako proučavanje našeg izraza moralo bi, po mojem mišljenju, sadržavati skupinu sredstava kojima se služimo u govoru.

Zamisao strukture govora, kako je ovdje izložena, vodi računa istovremeno o strukturama emisije i percepcije govora. Nema sumnje da su emisija i percepcija govora međusobno zavisne, a ta uzajamna ovisnost omogućuje komunikaciju.

Ista ta struktura govora može biti promatrana u izvjesnim aktivnostima govora koje se udaljuju od njenog značenja društvene komunikacije. Tzv. unutarnji govor je komunikacija sa samim sobom, ali iz toga ne proizlazi da on nije temeljen na govoru. Bez govora ne bi bilo pravog unutarnjeg govora.⁷

Ista igra mišićnih aktivnosti očituje se u unutarnjem i u vanjskom govoru. A svi načini intonacije /vrednote govornog jezika/ sudjeluju u unutarnjem govoru. Mogli bismo reći da govor počinje unutarnjim govorom. Da bi on nastao, potrebna je najprije logička intonacija /ili logičko-psihološka/ koja ga nosi. Ta je logička intonacija zajednička cijelom čovječanstvu

⁶ M. Alinei /v. *Appunti per un analisi strutturale di alcuni tipi sintatici italiani* *Lingua e stile*, num. 3. settembre-dicembre 1966./ nadogrudio je na logiku Chomskog i promatrao uzročne rečenice koje različitim formama izražavaju isti logički odnos. Toj inače vrlo točnoj analizi nedostaje, na žalost, stilistička analiza, analiza govora. Naime, svaka različita forma uzročnih rečenica /on ih nabraja/ ima drugu vrijednost u govoru. Radi se o istom logičkom odnosu, ali s različitim stilističkim /afektivnim/vrijednostima /vidi moju knjigu: *Logička i stilistička vrijednost složenih rečenica*, 1. izdanje Zagreb 1939, 2. izdanje Zagreb, Epoha 1954./.

⁷ Ovoj ideji možemo suprotstaviti činjenicu da gluhonijemi ljudi koji se služe isključivo gestama, nisu posve lišeni unutarnjeg govora. Da bismo razlikovali sistem znakova koji nose značenje, a nisu realizirani govorom, od sistema znakova koji su realizirani govorom, mogli bismo prvima pridati naziv "jezik".

i otuda potiče naše razumijevanje logičkih odnosa /uzročnost, vrijeme, opozicije itd./. Isto tako je i u području afektiviteta.⁸

Lingvističke intonacije javljaju se isključivo tokom govorne aktivnosti, tokom govorenja, ne sprečavajući nas da primimo i interpretiramo u svakom jeziku značenje logičko-psiholoških intonacija. Logičko-psihološku intonaciju možemo shvatiti kao osnovnu intonaciju govora. Nalazimo je i u vanjskom i u unutarnjem govoru.

Sada ćemo se približiti upotrebi govora u afektivnim rasterećenjima. Evo primjera jedne situacije: šćemo, ili sjedimo, i najednom neka misao izazove u nama neku emociju. Ova je često popraćena riječju, rećenicom. Drugi primjer: nešto se odvija pred našim očima što se nas izravno ne tiće, no mi odašiljemo afektivnu poruku. /To je naša veza sa svijetom. Naša komunikacija sa svijetom!/. U svim tim okolnostima riječ, govor, služi nam prije svega da bismo rasteretili svoju afektivnost.

Znamo da neki ljudi u vrlo afektivnim situacijama kunu i tim putem oterećuju svoju afektivnost. U ovim slučajevima naglašeno afektivnih situacija, riječ i govor u stvari su samo viši stupanj emotivnog opuštanja koje se općenito nalazi u svakoj našoj govornoj djelatnosti. Svaka je misao napetost, svako govorenje opuštanje, i onda kada upotrebljavamo afektivne riječi, s vrlo bogatom dozom vrednota govornog jezika. Riječ nam pomaže da se oslobodimo napetosti.

Osoba koja, govoreći, želi nametnuti svoje gledište, pribjegava spontano jakim rijećima, čak i sa svojim prijateljima: ali u razgovoru s nadređenima upotrijebit će ponizne riječi. Nametanje pretpostavlja jaku tenziju, afektivno punjenje /opterećenje/. Od časa kada to afektivno punjenje, ta napetost, poprimi oblik govora, dolazi do oslobađanja, opuštanja ili kretanja prema opuštenosti. Opuštanja nema ako je afektivnost tako jaka da se izgradnja govora ne može ostvariti. Čovjek tada ostaje nijem. On ne može isprazniti svoju afektivnost koja tada nalazi druge puteve, izvan govora /neki od njih mogu biti vrlo nezgodni/. Ovo se može primijetiti kod čitavog čovječanstva, bez obzira kojim jezikom govorili.

Ovaj pojam govora i govorne strukture u osnovi je audiovizuelne globalno-strukturalne metode.⁹

⁸ B. Vuletić pokazao je svojim eksperimentalnim testovima da su evropski govornici koji nisu poznavali nijedan strani evropski jezik, u većini slučajeva mogli identificirati različite kvalitete emocija /strah, radost itd./, oslanjajući se isključivo na intonaciju. Ispitivao sam istim testom grupu Kineza i dobio slične rezultate.

⁹ Metodologiju smo izradili Paul Rivenc i ja.

Teorija govora, ovdje izložena, mogla je postati pedagoškom praksom jer promatra govor kakav se ostvaruje u činu komunikacije: sudjelovanje tijela, ritmički i melodijski elementi govora moraju igrati izvanredno važnu ulogu u učenju jezika. Audiovizuelna globalno-strukturalna metoda osniva se na komunikacijskoj funkciji jezika, a to je njegova osnovna funkcija.

Zato je osnova podučavanja prema A.V.G.S. metodi govor u situaciji.¹⁰

Učenik mora savladati govor kao sredstvo komunikacije. Nastava prema A.V.G.S. metodi je nastava u kojoj se nastoji oživjeti govorna sredina.

Prvi globalno-strukturalni temelj ove metode, dakle, je globalna situacija koja se izgrađuje /strukturira/ u govorni oblik. Dijalog, kao svakodnevni oblik komunikacijske situacije, pridonosi u isto vrijeme izgradnji /strukturaciji/ te situacije. Pojam strukture odnosi se dakle ujedno na strukturaciju situacije, strukturaciju slike i govora, strukturaciju govora i gesta, strukturaciju u gramatičkoj progresiji /koja nastaje u situacijama i počevši od situacija/, strukturaciju u svim dijelovima lekcije, strukturu unutarnje progresije među lekcijama da bi sve što prethodi lekciji /uključivši i gramatički dio/, moglo biti ponovo korišteno u svakoj novoj lekciji; sama slika mora biti koncipirana prema određenim pravilima strukture koja dopuštaju otvorenu primjenu tokom različitih faza lekcije i tokom naknadne reprize neke stare lekcije. Kako akustički aspekt govora čini suštinsku osnovu govora, fonetika dobiva glavnu ulogu u A.V.G.S. metodi. Sve je u fonetici strukturirano. S jedne strane ritam i intonacija čine jedinstvo sa zvukovima, s druge strane zvukovi su također strukturirani svojiim tonaliteta, napetošću, intenzitetom, tempom i, osobito, onome što ih okružuje u riječi i čitavom iskazu. Učenik će usvojiti govor kroz situaciju samo ako najprije usvoji /asimilira/ njegovu akustičku stranu: to je razlog što se u toj metodi pridaje toliko važnosti izgovoru.

Ovaj se prvenstveno usvaja auditivno i stvara se struktura između emisije govora i njegove percepcije. Emisija je priređena u funkciji percepcije i percepcija mora pomoći novoj ispravnoj emisiji. Sa svoje strane, opet, korektna emisija pomaže da se ustali dobra percepcija.

Budući da su ritam i intonacija osnove govora, učenik mora prvenstveno ispravno ponoviti ritam i intonaciju rečenice, čak prije nego što uspije izgovoriti sve glasove stranog jezika. Ritam i intonacija obuhvaćaju čitavu akustičku stranu govora i čine dakle njegove strukturalne faktore. Učeniku pomaže organizacija ritmičkih grupa koje mora ponoviti i koje,

¹⁰ A.V.G.S. = Audio-vizuelna globalno-strukturalna.

u prvim lekcijama ne bi trebalo prelaziti 9 do 12 slogova. Da bi sačuvali ispravan ritam i intonaciju, nije dobro isjeći riječi iz rečenice: zato u ovoj metodi nije dozvoljeno prevođenje; shvaćanje se mora oformiti globalno. Ovo je još jedan razlog što se ta metoda zove i globalna. Globalno razumijevanje omogućit će zatim da se olakša razvoj spontanog govora. I slika pridonosi očuvanju te globalnosti i te strukture.

Aparat A.V.G.S. metode, Suvag Lingua, odlikuje se time što podvlači važnost ritma i intonacije kao i optimalnih, pretpostavljenih frekvencija. Sve to s ciljem da se olakša strukturalno funkcioniranje mozga. On uvodi jedan posve nov element za optimalnu percepciju: zahvaljujući njemu, intervencijom u transmisiji nastavnik pomaže učeniku da bolje osjeti ritam i intonaciju i pošalje u mozak, diskontinuiranim frekvencijama, strukture koje omogućuju učeniku opušteno slušanje i bolji prijem zvukovnih struktura stranog jezika.

Ako ne raspolažemo aparatom, govor se korigira optimalnom napetošću, optimalnom intonacijom i izborom optimalnih susjednih glasova. Zahvaljujući tom ritmičkom i intonacijskom naporu, zahvaljujući obraćaju /na mnogim satovima/ brojalicama, memorizacija je olakšana takvim strukturalnim funkcioniranjem mozga. Do strukturalne percepcije dolazi također zahvaljujući različitim interesima osobe koja sluša, odnosno zahvaljujući njenim različitim motivacijama, i logično je da A.V.G.S. metoda pristupa smišljenom izboru vokabulara; ponajprije osnovni jezik ali uzet iz stvarnih komunikacijskih situacija, a to pomaže brzom integraciji strukture zahvaljujući izboru svakodnevnog vokabulara i gramatičkoj progresiji, i sve ponovno vraćeno u situaciju, zahvaljujući globalnom usvajanju izgovora gdje ritam i intonacija igraju bitnu ulogu.

A.V.G.S. metoda počiva, znači, na biološkoj osnovi ljudskog bića ističući važnost ritma i intonacije; ona se pokorava fiziološkim zakonima ljudskih odnosa pružajući situaciju kao nastavno gradivo, i imitaciju stvarnih uvjeta u kojima se odvija govor: ta metoda proizlazi iz ideje da svi ljudi posjeduju zajedničko tlo, skup sveobuhvatnih logika. Zbog toga smo i mogli pretpostaviti u nekim lekcijama ove metode da je svaki čovjek sposoban da razumije pojam uzročnosti, na primjer. I mi vrlo rano uvodimo uzročne bezvezničke rečenice i vezničke zavisne rečenice /s “jer, budući da”/. U ovom posljednjem slučaju, postoji samo problem razumijevanja ove veze, a on je riješen zahvaljujući situaciji i kontekstu.

Takva koncepcija strukture i globaliteta dozvoljava nam da bolje shvatimo uvjete učenja nekog stranog jezika i poteškoće s kojima se suočava početnik. Ne možemo reći da se tom metodom strani jezik nauči kao i materinji, mada kažemo da se metoda osniva na biologiji,

fiziologiji, psihologiji i logici ljudskog bića. No, sve to ne sprečava nas da uočimo kako ritam i intonacija, situacija, afektivnost i pokreti igraju izvanredno važnu ulogu u sticanju /usvajanju/ nekog stranog jezika.

U A.V.G.S. metodi ta izvorna zamisao strukture koja se ostvaruje u afektivnim situacijama, u živoj riječi, u mogućnostima razumijevanja globaliteta bez prijevoda, u jednom nepredvidivom lancu promjena, zauzima sasvim posebno mjesto u našoj pedagogiji, među svim onima koje se smatraju strukturalističkima. Evo po čemu je A.V.G.S. metoda – koja je dio teorije komunikacije definirane verbotonalnim sistemom – razlikuje od teorije informacije i kibernetike, gdje je ljudska strana podređena mašini. U A.V.G.S. teoriji čovjek je u središtu učenja i podučavanja /nastave/: čovjek koji izražava svoje emocije pribjegavajući bez prestanka izrazima nabijenim afektivnošću, i koji koristi sve vrednote svojstvene govornom jeziku: intonaciju, ritam, napetost, intenzitet, vrijeme, pauze i geste pridružene govoru. Odatle i težnja A.V.G.S. metode da produbi pojam govora, da prouči sintaktičke vrednote intonacije i svih vrednota govornog jezika; trebalo bi nadmašiti tradicionalnu gramatiku koja još živi /životari/ u mnogim novijim nastavama, gdje se još brani logička vrijednost veznika umjesto da se u svakoj rečenici vidi dio situacije gdje su intonacija i vrednote govornog jezika najvažnije za sintaksu. Otuda i mogućnost velike slobode gramatičke progresije sa stanovišta formi.

Potrebno je kreirati gramatiku govora, gramatiku tzv. lingvističke stilistike, ili još bolje: uvesti stilističku formu u gramatiku govora. Budući da geste igraju veliku ulogu u lingvističkim strukturama, trebalo bi također promatrati što bi podučavanju A.V.G.S. metodom mogla pridonijeti tzv. fonetska ritmika, odnosno oblici tjelesnih pokreta. Potrebno je ubrzati kreativni govor što se može samo upotrebom faktora optimalnih za strukturu. Ova metoda sadrži već većinu tih optimalnih faktora, kao globalnost situacije, ritam i intonaciju. U njoj treba otkriti još i druge, da bi se mozak, djelotvorno potican, mogao svaki put sve više bogatiti tom globalno-strukturalnom podukom. Zahvaljujući optimalnim uvjetima mozak se bogati svaki put kada odgovara i, ujedno, priprema se za rješavanje teških problema, da bi napokon stigao do stvaralačkog govora.

Petar Guberina

S francuskog prevela

Lasta Majer